PÄÄESIKUNTA
Sotilaslakimies, varatuomari Erik Jokinen
Oikeudellinen osasto
Helsinki

MUISTIO 1 (2)

9.11.2021

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

Asia: HE 183/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asevelvollisuuslain ja siviilipalveluslain 79 §:n muuttamiseksi

Asevelvollisuuslain ajantasaistaminen

Puolustusvoimien näkemyksen mukaan asevelvollisuuslain ajantasaistaminen on hyvä ja tarkoituksenmukainen uudistus. Lain soveltamiskokemusten perusteella on noussut esiin useita yksityiskohtaisia muutostarpeita, jotka liittyvät osin käytännön toiminnassa havaittuihin ongelmiin ja osin ympäröivän lainsäädännön muutoksiin. Muutosesitykset koskevat muun muassa kutsuntojen järjestämistä, kutsuntakuulutuksen julkaisemistapaa, palveluskelpoisuuden määrittämistä ja oikaisuvaatimusmenettelyä kertausharjoituksissa. Lisäksi Covid-19-pandemian aikana on noussut esiin muutostarpeita erityisesti kutsuntojen järjestämiseen liittyvien säännösten osalta.

Esitetyillä muutoksilla yksinkertaistettaisiin tiettyjä hallinnollisia menettelyjä niin asevelvollisten kuin Puolustusvoimien aluetoimistojenkin näkökulmasta. Muutoksilla varmistettaisiin myös että, asevelvollisuuslainsäädäntö on riittävän joustavaa myös poikkeuksellisissa olosuhteissa, kuten vaarallisen tartuntatautiepidemian aikana.

Keskeiset muutosesitykset

Puolustusvoimien näkemyksen mukaan esitys 28 §:n varusmiespalveluksen aloittamisen viimeisestä mahdollisesta ajankohdasta on tarpeellinen. Viimeisen aloittamisajankohdan säätäminen siihen vuoteen, jona asevelvollinen täyttää 29 vuotta tarkoittaisi sitä, että varusmiespalvelus olisi jatkossa aina aloitettava siten, että kaikki lain mukaiset palvelusajat olisivat palveluksen aloittamishetkellä edelleen asevelvolliselle mahdollisia. 29 vuoden iän viimeinen varusmiespalveluksen aloittamisajankohta yhtenäistettäisiin koskemaan myös ulkomailla asuvia asevelvollisia.

Asevelvollisuuslain 60 §:ssä säädetään palveluksen keskeyttämisestä. Lain 60 §:n 5 momenttiin esitetyn muutoksen myötä joukko-osaston komentaja voisi päättää palveluksen keskeyttämisen yhteydessä myös palveluskelpoisuudesta. Esitetyllä muutoksella yksinkertaistettaisiin palveluskelpoisuuden määrittämisprosessia, kun päätöksen voisi alue-

toimiston sijaan tehdä joukko-osaston komentaja jo palveluksen keskeyttämisestä päätettäessä.

Voimassa oleva asevelvollisuuslainsäädäntö ei sisällä riittäviä joustomahdollisuuksia pandemiatilanteita varten. Puolustusvoimat pitää tärkeänä, että Covid-19-pandemiasta johtuvat ja sen myötä tunnistetut muutostarpeet saatettaisiin osaksi asevelvollisuuslainsäädäntöä. Tarpeelliseksi nähdään lakiin esitetyt säännökset, joiden mukaan kutsuntojen järjestämisen ajankohdasta ja henkilökohtaisesta läsnäolovelvollisuudesta kutsunnassa olisi mahdollista poiketa, jos se on välttämätöntä vaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi tai muusta erityisestä syystä. Esitetyillä 15 §:n ja 16 §:n muutoksilla varmistettaisiin, että kutsunnat pystyttäisiin järjestämään turvallisesti ja asianmukaisesti myös epidemiaolosuhteissa tai muissa vastaavissa poikkeuksellisissa tilanteissa. Lisäksi 33 §:ään esitetty mahdollisuus kertausharjoitusten laajamittaiseen peruuttamiseen pandemiatilanteessa ilman yksilökohtaista harkintaa nähdään tarpeelliseksi uudistukseksi.

Puolustusvoimat katsoo myös tarkoituksenmukaiseksi esitetyn 109 §:n lisäyksen, jonka mukaan kertausharjoituksesta vapauttamista koskevaa päätöstä koskevan oikaisuvaatimuksen käsittelisi sama aluetoimisto, joka on käsitellyt asevelvollisen vapautushakemuksen. Muutoksen myötä yksi aluetoimisto käsittelisi asian kokonaisuudessaan.

Puolustusvoimissa käynnissä olevan Koulutus 2020 -ohjelman tarkoituksena on uudistaa varusmieskoulutusta ja palveluskäytäntöjä. Ohjelman tavoitteena on kehittää asevelvollisen koulutuspolkua kutsunnanalaisesta reserviläiseksi ja siihen sisältyy myös asevelvollisuuslaissa säädettyihin koulutuskausiin liittyviä teknisiä uudistustarpeita ja termistön yhdenmukaistamista uudistuksen mukaisesti. Puolustusvoimien näkemyksen mukaan esitetty termistö vastaa puolustusvoimien varusmieskoulutuksen käyttämiä termejä.

Lopuksi

Esityksessä on kyse asevelvollisuuslain yksityiskohtien kehittämisestä ja ajantasaistamisesta. Muutoksilla ei olisi vaikutuksia parlamentaarisen komitean työhön, eikä se miltään osin estäisi asevelvollisuusjärjestelmän mahdollista laajempaa kehittämistä tulevaisuudessa parlamentaarisen komitean työn pohjalta.

Varatuomari Erik Jokinen
Sotilaslakimies, Oikeudellinen asiantuntijatukisektori
Pääesikunta, Oikeudellinen osasto